

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI VESIHUOLLOSTA

1 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Vesihuoltolain (119/2001) nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus vesihuollosta. Asetuksessa säädettäisiin kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä, vesihuoltolaitosten omaisuudenhallintasuunnitelman, varautumissuunnitelman ja toimintakertomuksen sisällöstä sekä vesihuoltolaitoksen toiminnasta palveluiden turvaamiseksi häiriötilanteessa. Lisäksi säädettäisiin siitä, millainen on vesihuollon poikkeaman aiheuttama merkittävä häiriö. Samassa yhteydessä kumottaisiin valtioneuvoston asetus vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta (6/2023), jonka sisältämät säännökset vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista, velvoitteesta lähettää pyytämättä talousveden laatu-, hinta- ja kulutustietoja vesihuoltolaitoksen asiakkaalle ja asiakkaan velvoitteesta välittää nämä tiedot talousveden loppukäyttäjälle siirrettäisiin päivitettyinä annettavaan asetukseen.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026 samanaikaisesti, kuin vesihuoltolakiin lailla 1087/2025 tehdyt muutokset (HE 40/2025 vp).

2 YLEISPERUSTELUT

2.1 Tausta ja nykytila

Asetusehdotus liittyy vesihuoltolain lailla 1087/2025 tehtäviin muutoksiin, joiden tausta on hallituksen esityksessä eduskunnalle vesihuoltolain muuttamisesta (HE 40/2025 vp). Hallituksen esityksellä ehdotetaan toimeenpantavan Vesi on meidän -kansalaisaloitteeseen perustuva eduskunnan päätös vesihuollon omistuksesta. Muilla muutoksilla kehitetään vesihuollon suunnittelujärjestelmää, täsmennetään kunnan vesihuollon järjestämisvelvollisuutta, selkeytetään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen määrittämistä ja kiinteistöjen velvollisuutta liittyä laitoksen verkostoon, tehostetaan laitoksen talouden ylläpitoa, parannetaan vesihuollon maksujen kustannuskattavuutta ja läpinäkyvyyttä sekä tehostetaan lain valvontaa.

Vesihuoltolaissa on useita asetuksenantovaltuuksia, joiden nojalla on annettu asetuksia alla kuvatun mukaisesti. Lisäksi lailla 1087/2025 lisätään lakiin uusia asetuksenantovaltuuksia, joiden nojalla esitetyn asetuksen sääntelyä annettaisiin.

Vesihuoltolain 36 § sisältää valtioneuvoston asetuksenantovaltuudet koskien liittämiskohdan enimmäisetäisyyttä kiinteistön rajasta, raakaveden laatuvaatimuksista, tarkkailuvelvollisuuksien toteuttamisesta ja tarkkailutietojen toimittamisesta, sekä maksujen määräytymisen yleisistä perusteista. Vesihuoltolain 36 §:n nojalla on annettu kaksi valtioneuvoston asetusta, valtioneuvoston asetus yhdyskuntajätevesistä (888/2006) sekä valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006).

Vuonna 2014 vesihuoltolakiin lisättiin valtioneuvoston asetuksenantovaltuudet koskien vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuutta (15 §), niitä perusteita, joiden mukaan vesihuoltolaitos suunnittelee varautumista häiriötilanteisiin (15 a §), vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksen sisältöä (20 a §) sekä vesihuollon tietojärjestelmää ja siihen toimitettavia tietoja (20 d §). Voimassa olevassa vesihuoltolaissa säädetään myös maa- ja

metsätalousministeriön asetuksenantovaltuudesta koskien sitä, milloin vesihuollon häiriötä on pidettävä merkittävänä sekä häiriötilanneilmoituksen sisältöä, muotoa ja toimittamista (15 b §).

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/2184 (juomavesidirektiivi) kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä vuonna 2023 annettiin vesihuoltolain 16 ja 20 d §:ien nojalla valtioneuvoston asetus vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta (6/2023), jossa säädetään vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettuun vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista ja tietojen toimittamisajankohdasta sekä vesihuoltolain 16 §:ssä säädetystä velvollisuudesta lähettää pyytämättä talousveden laatu-, hinta- ja kulutustietoja vesihuoltolaitoksen asiakkaalle sekä asiakkaan velvoitteesta välittää nämä tiedot talousveden loppukäyttäjälle. Kyseinen asetus ehdotetaan esitetyllä asetuksella kumottavan ja sen sisältämät säännökset ehdotetaan siirrettäväksi päivitettyinä annettavaan asetukseen. Juomavesidirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä annettiin myös valtioneuvoston asetus talousveden tuotantoketjun riskienhallinnasta ja omavalvonnasta (7/2023), joka annettiin terveydensuojelulain lisäksi myös vesihuoltolain 15 §:n nojalla. Kyseistä asetusta ei tässä yhteydessä ehdoteta muutettavan.

Vesihuoltolain muutoslailla 1087/2025 (HE 40/2025 vp), joka tulee voimaan 1.1.2026, muutetaan vesihuoltolain asetuksenantovaltuuksia ja lisätään lakiin muutama uusi asetuksenantovaltuus. Lain 5 a §:n (vesihuollon kehittäminen kunnassa) 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä. Lain 9 a §:n (vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma) 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset omaisuudenhallintasuunnitelman sisällöstä ja ajan tasalla pitämisestä. Lain 15 a §:n (vesihuoltolaitoksen varautuminen) 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset varautumissuunnitelman sisällöstä ja vesihuoltolaitoksen toiminnasta palvelujen turvaamiseksi häiriötilanteissa. Lain 15 b §:n (vesihuollon poikkeamasta ilmoittaminen) 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin 1 momentissa tarkoitettua vesihuollon poikkeaman aiheuttamaa häiriötä on pidettävä merkittävänä, sekä mainitussa momentissa tarkoitettua ilmoituksen sisällöstä, muodosta ja toimittamisesta. Lain 16 §:n (tiedonsaanti ja tiedottamisvelvollisuus) 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista talousveden laatu-, hinta- ja kulutustiedoista sekä niiden toimittamisesta ja eteenpäin välittämisestä. Lain 20 a §:n (vesihuoltolaitoksen toimintakertomus) 5 momentin mukaan toimintakertomuksen sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Lain 20 d §:n (vesihuollon tietojärjestelmä) 4 momentin mukaan vesihuollon tietojärjestelmästä, siihen toimitettavista tiedoista ja tietojen toimittamisajankohdasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

2.2 Ehdotuksen tavoitteet

Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset vesihuoltolain 5 a §:n mukaisen kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä, 9 a §:n mukaisesta omaisuudenhallintasuunnitelmasta, 15 a §:n mukaisesta varautumissuunnitelmasta ja vesihuoltolaitoksen palveluiden turvaamisesta, 15 b §:n mukaisesta vesihuollon poikkeaman aiheuttamasta merkittävästä häiriöstä, 16 §:n mukaisesta tiedottamisvelvollisuudesta, 20 a §:n mukaisen toimintakertomuksen sisällöstä siinä kuvattavien tunnuslukujen osalta, sekä vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettuun vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista. Asetuksella kumottaisiin valtioneuvoston asetus vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta (6/2023) siitä syystä, että sen sisältämät säännökset siirrettäisiin päivitettyinä annettavaan asetukseen. Asetuksen 6/2023 muuttaminen sisältämään kaikki nyt annettavat säännökset ei olisi ollut mahdollista. Koska on asetuksen soveltajien näkökulmasta selkein ratkaisu, että annettavat säännökset ovat samassa asetuksessa, ehdotetaan kyseinen asetus kumottavaksi samassa yhteydessä.

2.3 Vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella annettaisiin tarkentavia säännöksiä kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä sekä vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman ja varautumissuunnitelman sisällöstä. Näiden suunnitelmavelvoitteiden taloudellisia vaikutuksia on kuvattu yksityiskohtaisesti hallituksen esityksessä 40/2025 vp.

Vesihuoltosuunnitelman sisältöä tarkentavat säännökset aiheuttavat kunnille kustannuksia, etenkin niiden kuntien osalta, joilla vesihuoltolain mukainen vesihuollon kehittäminen ei ole ollut suunnitelmallista. Suunnitelman sisältövaatimukset eivät kuitenkaan ole erityisen laajat, ja esimerkiksi yhteenveto vesihuollon järjestämisestä ja vesihuoltopalveluista kunnan alueella on tyyppillisesti jo nykyisin esitetty kunnan internetsivuilla.

Ehdotetuilla muutoksilla on taloudellisia vaikutuksia etenkin niiden vesihuoltolaitosten toimintaan, joilla ei ole ennestään selkeitä käytänteitä omaisuudenhallintaan tai joilla varautumissuunnitelma on ylimalkainen. Etenkin pienemmillä laitoksilla suunnittelutarve lisää ulkopuolisen palvelun ja erityisosaamisen käyttöä. Toisaalta suunnitelmallinen omaisuudenhallinta vähentää laitokselle aiheutuvia korjauskustannuksia, sillä ennakoivan kunnostuksen arvioidaan vähentävän yllättäviä vaurioita.

Säännöksen vesihuoltolaitoksen toiminnasta palveluiden turvaamiseksi (5 §) ei arvioida aiheuttavan kustannuksia, sillä vesihuoltopalveluiden kannalta kriittisten materiaalien ja palveluiden hankinnoista sovitaan nykyäänkin pääsääntöisesti kirjallisesti. Myös toimintakertomuksessa kuvattavien tunnuslukujen sisältöä koskevien säännösten vaikutukset (8 §) arvioidaan vähäisiksi, sillä asetuksella annettavat tarkennukset ovat pieniä.

Asetuksen 7 ja 9 §:n säännökset vastaavat pääosin nyt kumottavan asetuksen 6/2023 vaatimuksia, joten niiden ei arvioida aiheuttavan merkittäviä muutoksia verrattuna nykytilaan. Näihin säännöksiin tehdään yksittäisiä tarkennuksia ja selvennyksiä, joilla helpotetaan sääntelyn noudattamista ja selkeytetään vaatimuksia.

Vesihuoltolain lähtökohtana on kustannusvastaavuuden periaate, eli kaikki vesihuollon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset ja tarpeelliset investoinnit katetaan asiakkailta kerättävillä maksuilla. Näin ollen näiden velvoitteilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia laitosten kokonaistalouteen. Lisäksi esitetyt suunnitteluelvoitteet tukevat vesihuoltolaitosten toimintaa pitkällä aikajänteellä, sillä tehostunut omaisuudenhallinta ja varautumissuunnittelu edesauttaa vesihuollon toimintavarmuutta ja ehkäisee yllättävien kustannusten syntyä.

Asetuksen vaikutukset kotitalouksiin voivat näkyä lyhyellä aikavälillä lisääntyneenä vesihuollon maksujen aiheuttamana kustannusrasitteena. Pidemmällä aikavälillä esityksellä tavoiteltava tehostunut vesihuoltolaitosten taloudenpito, oikea-aikaisten asiakasmaksuilla rahoitettavien investointien- ja saneeraustoimenpiteiden tekeminen sekä varautumistoimet ovat kuitenkin kotitalouksien etu, jotka varmistavat sen, että vesimaksuille ei tule tulevaisuudessa yhtäkkistä ja voimakasta korotuspainetta.

Ympäristövaikutukset

Asetusehdotuksella ei olisi välittömiä ympäristövaikutuksia. Parantuvan omaisuudenhallinnan arvioidaan vähentävän odottamattomia putkirikkoja ja siten myös hallitsemattomia jätevesipäästöjä ympäristöön.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Asetusehdotuksella olisi vaikutuksia vesihuoltolaitosten toimintaan, sillä laitosten tulisi varmistaa riittävät henkilöstöresurssit suunnitteluvaiheiden täyttämiseen, varautumisen toteuttamiseen ja pyytämättä toimitettavien tietojen toimittamiseen.

Annettava asetustasoinen sääntely selkeyttää ja helpottaa vesihuoltolain valvontaviranomaisena toimivan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (1.1.2026 alkaen elinvoimakeskus) valvontatehtävää, sillä asetuksella tarkennetaan laintasoisten velvoitteiden sisältöä.

2.4 Valmistelu

Asetusmuutosehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja ajalla 21.5.–30.6.2025. Lausuntoja saatiin yhteensä 52 kappaletta. Lausunnot ja niiden pohjalta laadittu lausuntoyhteenveto ovat luettavissa kokonaisuudessaan hankeikkunassa (MMM020:00/2025). Valtaosassa lausuntoja nähtiin asetuksen antaminen tarpeellisenä, eikä asetuksen peruslähtökohtia tai sen sisältämien tarkentavien säännösten tarvetta kyseenalaistettu. Lausunnoissa tuotiin kuitenkin esiin useita kehittämissuhteita, ja muun muassa annettavan sääntelyn yksityiskohtaisuuden taso sai palautetta. Lisäksi monella lausunnonantajalla oli selkeyttäviä teknisluonteisia muutosehdotuksia lausuntoversioon.

Jatkovalmistelu ja lausuntopalautteen huomioiminen

Lausuntojen perusteella tehtiin muutoksia asetusehdotukseen. Annetun lausuntopalautteen pohjalta asetusehdotuksen kunnan vesihuoltosuunnitelmaan koskevaa 2 §:ää tarkennettiin ja selkeytettiin, vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman sisältöä ja ajan tasalla pitämistä koskevaa 3 §:ää yksinkertaistettiin ja tiivistettiin ja vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelman sisältöä koskevan 4 §:n muotoiluja selvennettiin. Myös vesihuoltolaitoksen toimintaa palveluiden turvaamiseksi koskevaan 5 §:ään sekä vesihuollon poikkeaman aiheuttamaa merkittävää häiriötä koskevaan 6 §:ään tehtiin lausuntopalautteen pohjalta teknisluonteisia korjauksia ja muutoksia.

Asetusehdotuksen asiakkaalle toimitettavia tietoja koskeva 7 § on pitkälti vastaava, kuin voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen 6/2023 3 §. Lausuntopalautteessa esitettiin muutostarpeita pykälän sisältöön, mutta koska säännöksellä täytäntöön pannaan juomavesidirektiivin sääntelyä, ei suurta osaa lausuntopalautteesta voitu ottaa huomioon. Lausuntokierroksen jälkeen asetusehdotuksessa ollut 8 § koskien tietojen välittämistä talousveden loppukäyttäjälle yhdistettiin edeltävään 7 §:ään. Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa kuvattavia tunnuslukuja koskevaan 8 §:ään tehtiin niin ikään selkeyttäviä muutoksia.

Vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavia tietoja koskevaa 9 §:ää muokattiin siten, että tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista ei enää liitettäisi asetuksen liitteeksi listoja, vaan tietojärjestelmään tulisi toimittaa ne tiedot, joita järjestelmässä vaaditaan. Näin ollen lausunnoilla olleet asetusluonnoksen liitteet poistettiin tarpeettomina. Muutoksella tavoitellaan selkeyttä ja yksinkertaisuutta, jota myös lausuntopalautteessa toivottiin.

2.5. Säädosperusta

Ehdotettu asetusmuutos annettaisiin vesihuoltolain 5 a §:n 5 momentin, 9 a §:n 3 momentin, 15 a §:n 5 momentin, 15 b §:n 4 momentin, 16 §:n 5 momentin, 20 a § 5 momentin ja 20 d §:n 4 momentin nojalla. Vesihuoltolain 5 a § sisältää asetuksenantovaltuuden kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä. 9 a § sisältää asetuksenantovaltuuden omaisuudenhallintasuunnitelman sisällöstä ja päivittämistarpeesta. Vesihuoltolain 15 a § sisältää asetuksenantovaltuuden varautumissuunnitelman sisällöstä ja vesihuoltolaitoksen palveluiden turvaamisesta ja 15 b § asetuksenantovaltuuden siitä, milloin vesihuollon poikkeaman aiheuttamaa häiriötä on pidettävä merkittävänä. Vesihuoltolain 16 § sisältää asetuksenantovaltuuden tarkempien säännösten antamiseksi talousveden laatu-, hinta- ja kulutustiedoista sekä niiden lähettämisestä ja eteenpäin välittämisestä. Vesihuoltolain 20 a § sisältää asetuksenantovaltuuden vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksen sisällöstä. Vesihuoltolain 20 d § sisältää asetuksenantovaltuuden tarkempien säännösten antamiseksi vesihuollon tietojärjestelmästä ja siihen toimitettavista tiedoista.

2.6 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026 samanaikaisesti vesihuoltolain muutoslain 1087/2025 kanssa, ja olemaan voimassa toistaiseksi.

Asetuksella kumottaisiin valtioneuvoston asetus vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta (6/2023). Kumottavan asetuksen sisältävät säännökset siirrettäisiin päivitettyinä annettavan asetuksen 7 ja 9 §:ään.

Annettavan asetuksen 7 ja 9 § sisältävät juomavesidirektiivin täytäntöönpanosäätelyä, jonka vuoksi asetus sisältäisi seuraavan viittauksen: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/2184 (32020L2184), EUVL N:o L 435, 23.12.2020, s. 1.

3 YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. *Soveltamisala*

Asetuksen 1 §:ssä säädettäisiin asetuksen soveltamisalasta. Kyseessä on informatiivinen pykälä, jossa kuvataan asetuksen tarkempaa sisältöä, joka ei suoraan käy ilmi asetuksen nimikkeestä. Asetuksessa säädettäisiin vesihuoltolain 5 a §:ssä tarkoitetusta kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä, 9 a §:ssa tarkoitetusta vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman sisällöstä sekä 15 a §:n mukaisen vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelman sisällöstä ja vesihuoltolaitoksen toiminnasta palveluiden turvaamiseksi. Lisäksi asetuksessa säädettäisiin 15 b §:n nojalla vesihuollon poikkeaman aiheuttamasta merkittävästä häiriöstä, vesihuoltolain 16 §:n mukaisesta tiedottamisvelvollisuudesta, 20 a §:n mukaisesta vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksen sisällöstä ja 20 d §:ssä tarkoitetuista vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista. Näistä tiedottamisvelvollisuutta ja vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavia tietoja koskevaa asetustasoista säätelyä on annettu valtioneuvoston asetuksessa vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta (6/2023). Asetus 6/2023 on tarkoitus kumota tämän asetuksen antamisen yhteydessä, ja sen sisältö siirrettäisiin täsmennyksin tähän asetukseen.

2 §. *Kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältö*

Asetuksen 2 §:ssä säädettäisiin kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä. Veloitteesta kunnan vesihuoltosuunnitelman laatimiseen säädetään vesihuoltolain 5 a §:ssä. Koska vesihuoltosuunnitelma tulee vesihuoltolain 5 a § mukaisesti julkaista tietoverkossa, tulisi suunnitelmaa laadittaessa huomioida suunnitelman julkisuus ja julkaisuvelvoite, ja tarvittaessa erottaa suunnitelmaan sisältyvät mahdolliset salassa pidettävät tiedot erillisiksi liitteiksi.

Kunnan vesihuoltosuunnitelmasta tulisi pykälän 1 kohdan mukaisesti käydä ilmi yleiskatsaus kunnan nykyisistä ja tulevista vesihuoltopalveluiden käyttäjistä ja palveluiden tuottajista sisältäen kunnan vesihuoltolaitoksen ja asiakasomisteiset vesihuolto-osuuskunnat sekä muut mahdolliset yksityisomisteiset vesihuoltotoimijat. Kohdassa esitettäisiin siis yhteenvedo vesihuollon järjestämisestä ja vesihuoltopalveluista kunnan alueella. Kohdassa olisi hyvä kuvata myös se, miten kaikkein heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien kuten asunnottomien vesihuolto turvataan kunnan alueella.

Pykälän 2 kohdan mukaisesti kunnan vesihuoltosuunnitelmassa tulisi esittää perustiedot kunnan väestöennusteista, elinkeinorakenteen arvioidusta kehityksestä ja kaavoitustilanteesta. Näillä tiedoilla on merkitystä kunnan vesihuollon kehittämisen kannalta. Väestöennusteen ja elinkeinorakenteen arvioidun kehityksen kuvauksessa voi hyödyntää kuntalain (410/2015) mukaista kuntastrategiaa ja kaavoitustilanteen kuvauksessa kaavoituskatsausta.

Pykälän 3 kohdan mukaisesti kunnan vesihuoltosuunnitelmassa tulisi esittää kuvaus kunnassa tavoiteltavasta vesihuollon palvelutasosta. Vesihuollon palvelutaso on käsite, jolle ei ole vakiintunutta ja tarkkarajaista määritelmää. Säännöksellä jätetään tarkoituksella kunnalle harkinnanvaraa palvelutason kuvaamiseen ja tavoite on, että määrittelystä on hyötyä vesihuollon kehittämiseksi kunnassa. Päällekkäistä suunnittelua on syytä välttää, mutta esimerkiksi kunnan alueella toimivien laitosten omaisuudenhallintasuunnitelmien riskiarvioita voi hyödyntää palvelutason nykytason arvioinnissa ja tulevan suunnittelussa. Kuntaliitto on laatinut vuonna 2015 Vesihuollon kehittäminen ja ohjaaminen -oppaan, jota voi hyödyntää soveltuvin osin palvelutason määrittämiseen. Palvelutason kuvauksen tulee kattaa kaikki kunnassa toimivat vesihuoltolaitokset. Oppaassa on kuvattu, että olennaisia asioita vesihuoltolaitoksen toiminnassa ovat palvelun laatu, toimintavarmuus ja taloudellista tehokkuus.

Pykälän 4 kohdan mukaisesti kunnan vesihuoltosuunnitelmassa tulisi esittää kuvaus kunnan yhteistyöstä ja tavoitteista asiakasomisteisten vesihuolto-osuuskuntien kanssa. Monen kunnan alueella toimii useita asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia, joiden toiminta on kunnan alueella tarjolla olevien vesihuoltopalveluiden kannalta keskeinen. Kunnan vesihuoltosuunnitelmassa tulisi kuvata kunnan osuuskuntien kanssa tekemää yhteistyötä ja mahdollisia tavoitteita esimerkiksi osuuskuntien yhdistämiseksi kunnan vesihuoltolaitokseen, osuuskuntien toiminnan tukemiseksi tai esimerkiksi kunnan vesihuoltolaitoksen ja kunnan alueen osuuskuntien tiivistyväksi yhteistyöksi esimerkiksi varautumisessa.

Pykälän 5 kohdan mukaisesti kunnan vesihuoltosuunnitelmassa tulisi esittää kuvaus vesihuoltolaitosten nykyisistä ja suunnitelluista toiminta-alueista kunnan alueella. Suunniteltujen toiminta-alueiden osalta esitetään kuvaus tulevaisuudessa mahdollisesti hyväksyttäväksi tuotavista toiminta-alueista tai toiminta-alueiden laajennuksista tai supistamisista. Vesihuoltosuunnitelmassa esitetyt toiminta-alesuunnitelmat eivät kuitenkaan olisi kuntaa sitovia, vaan luonteeltaan suunnitelmia. Toiminta-alesuunnitelmien esittäminen konkretisoi keskitettyjen vesihuoltopalveluiden nykyistä ja suunnitteilla olevaa tarjontaa kunnan alueella. Kuvausta ei edellytetä tehtävän kartta- tai paikkatietomuotoisena, joten kuvaus voi olla myös sanallinen kuvaus, mikäli informaatioisisältö on selkeä.

Pykälän 6 kohdan mukaan vesihuoltosuunnitelmassa tulisi esittää kuvaus kunnan vesihuoltopalveluiden nykyisistä ja suunnitteilla olevista tuottamistavoista, vedenhankinnan ja jätevedenkäsittelyn vaihtoehtoista ja yhteistyöstä muiden kuntien kanssa. Vedenhankinnan kuvauksella tarkoitetaan sen tunnistamista, onko alueella toimivilla vesihuoltolaitoksilla riittävästi raakavesilähteitä. Tarkoituksena ei ole esittää vedenottoa yksityiskohtaisesti esimerkiksi kohdetietona ja tiedon julkisuus tulee huolella arvioida.

Pykälän 7 kohdan mukaisesti suunnitelmaan tulisi sisällyttää kuvaus kunnan omistajapolitiikasta vesihuollossa ja kokonaan kunnan omistuksessa tai kunnan määräysvallassa olevien vesihuoltolaitosten omistajaohjauksen järjestämisestä. Tällä tarkoitetaan sen kuvaamista, miten kokonaan kunnan omistuksessa tai määräysvallassa olevien vesihuoltolaitosten ohjaus järjestetään, ja miten kunta myötävaikuttaa omistuksessaan tai määräysvallassaan olevien vesihuoltolaitosten hallintoon ja toimintaan. Omistajaohjauksesta säädetään myös kuntalaissa, ja muissa yhteyksissä laadittuja kuvauksia voikin hyödyntää kunnan vesihuoltosuunnitelmassa. Kunta voi olla alueensa vesihuolto-osuuskunnissa osakkaana, jolloin kunnan rooli osuuskunnissa tulisi kuvata.

Vesihuoltosuunnitelmasta tulisi pykälän 8 kohdan mukaisesti käydä ilmi ne tahot, jotka vastaavat kunnassa vesihuoltotehtävistä siten kuin vesihuoltolain 4 b §:ssä on säädetty. Vesihuoltosuunnitelmassa tulisi todeta se, miten valvonta- ja kehittämistehtävät kunnassa ovat esimerkiksi kunnan hallintosäännössä vastuutettu.

3 §. *OmaisuuDENhallintasuunnitelman sisältö ja ajan tasalla pitäminen*

Asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman sisällöstä ja ajan tasalla pitämisestä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin omaisuudenhallintasuunnitelman sisällöstä. Momentin johdantokappaleen mukaan vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma sisältää vähintään momentissa luetellut seikat. Omaisuudenhallintasuunnitelma voidaan siten laatia myös pykälän edellytyksiä laajemmaksi sisällöltään. Momentti sisältäisi 3-kohtaisen luettelon niistä asioista, jotka omaisuudenhallintasuunnitelmaan on vähintään sisällytettävä.

Momentin 1 kohdan mukaan vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman tulisi sisältää tiedot vesihuoltolaitoksen vesihuolto-omaisuudesta ja muusta keskeisestä omaisuudesta, tehdyistä ja suunnitelluista kuntotutkimuksista sekä kunnossapidosta ja huollosta. Omaisuustietojen ja kuntotutkimusten tavoitteena on parantaa vesihuoltolaitoksen selvilläoloa ja omaisuuden nykytilan tuntemista. Ilman tietoa omaisuuden määrästä ja kunnosta, ei ole mahdollista tehdä suunnitelmallista omaisuudenhallintaa. Kuntotutkimuksia varten tarvitaan dokumentointi laitoksen vesihuolto-omaisuudesta, kuten laitoksista, keskeisistä laitteistoista, verkostoista, pumppaamoista, vedenottamoista ja kaivoista. Muuta sellaista keskeistä omaisuutta, jolla on merkitystä vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnittelussa, on esimerkiksi lietteidenkäsittelyyn tarvittavat laitteistot sekä IT- ja OT-omaisuus. Omaisuustietojen tarkastelua ei siten ole syytä rajata ainoastaan vesihuolto-omaisuuteen. Verkostotietojen osalta dokumentointi tehdään vesihuoltolain 15 §:n edellyttämällä tavalla paikkatietomuodossa.

Kuntotutkimusten yhteydessä arvioidaan omaisuuden kunto. Omaisuudenhallintasuunnitelman yleiskatsaukseen tulisi sisällyttää kuvaus myös siitä, kuinka usein ja millä tavalla kuntotutkimuksia tehdään. Esimerkiksi eri verkosto-osien kunnan arviointi voisi sisältää kuvauksen käytettävistä menetelmistä ja aikataulutetun tutkimustavoitteen. Mikäli käytössä on jatkuvatoimista monitorointia tai laitteiden automatisoitua kunnan seurantaa, myös näitä menetelmiä olisi hyvä kuvailla. Vesihuoltolaitoksella on kunnossapidosta ja huollosta menettelyjä tai huoltokäytänteitä. Huoltotoimista esitetään omaisuudenhallintasuunnitelmassa tiedot yhteenvetotasolla. Arvioitavia asioita ovat esimerkiksi omaisuudelle, kuten laitteille, laitoksille ja verkostolle tehtävä säännöllinen ennakkoiva huolto ja hoito, puhdistustoimet, kuluvien osien vaihdot ja prosessikemikaalien lisäykset, toimenpiteiden aikataulutus sekä se, miten toimenpiteiden toteutusta seurataan esimerkiksi huoltokirjan tai lokin avulla.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin investointi- ja rahoitustarpeiden kokonaisuudesta vähintään seuraavalle 20 vuodelle tehtävästä yhteenvedosta. Tavoitteena on määrittää

saneeraus- ja uudisinvestointien tarpeet sekä suunnitelma investoinneista, joilla tarpeisiin voidaan vastata. Saneeraustarpeiden ja muiden rahoitustarpeiden määrittely tulee tehdä, jotta voidaan arvioida niihin tarvittava rahoitus. Investointitarpeiden yhteenvetoon tulisi sisällyttää saneeraus- ja investointitarpeen yhteenveto koko verkostolle ja laitospöytäkirjoille. Yhteenveto koostetaan hanketasoisista, yksittäisten vesihuolto-omaisuuskohteiden saneeraus- ja investointitarpeista, eikä omaisuudenhallintasuunnitelmassa edellytetä yksittäisten hankkeiden erittelyä. Investointien lisäksi asiayhteydessä esitetään muut mahdolliset merkittävät rahoitustarpeet. Investointi- ja rahoitustarpeiden yhteenveto laaditaan vähintään seuraavalle 20 vuodelle.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin omaisuudenhallintasuunnitelmassa esitettävistä tiedoista maksujen nykytasosta ja arviosta maksujen muutostarpeista. Maksujen muutostarpeita arvioitaessa tulisi ottaa huomioon momentin 2 kohdassa tarkoitettut investointitarpeet, liittymämäärän kehitys sekä muut maksujen tason kannalta oleelliset seikat. Tavoitteena on määrittää vesihuollon maksut sellaisiksi, että niillä voidaan kattaa vesihuollon käyttökustannukset sekä saneeraus- ja uusinvestoinnit pitkällä aikavälillä. Vesihuollon käyttöömaisuuteen tehtävien investointien rahoituksen ja vesihuoltolaitoksen talouden tulisi olla pitkällä aikavälillä tasapainossa. Esitetyistä tiedoista tulisi käydä ilmi maksutyypeittäin maksujen nykytaso ja myyntiennusteet, kuten ennuste liittymämäärän kehityksestä ja maksujen suunnitelluista muutoksista. Muita maksujen tason kannalta oleellisia esitettäviä seikkoja voisivat olla esimerkiksi tiedot mahdollisesta vesihuoltolaitoksen omistajalle tuloutettavasta tuotosta ja mahdollisista vesihuoltolaitoksen saamista tuista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että omaisuudenhallintasuunnitelman tulisi sisältää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen pohjalta laaditun riskinarvion vesihuoltolaitoksen talouden tilasta. Sanallisessa riskinarviossa olisi tiivis yhteenveto siitä, kykeneekö laitos oman arvionsa mukaan huolehtimaan vesihuollosta ja vastaamaan vesihuollon toimintavarmuudesta ja mitä riskejä laitos tunnistaa omaisuudenhallinnassaan. Tässä arvioinnissa tulisi kuvaila, mikäli on nähtävissä ylitsepääsemättömiä haasteita tulevaisuudessa, esimerkiksi palvelun rahoittamiseksi palvelun käyttäjien vähentyessä tai mikäli yhteistyö tai yhdistyminen toisen alueen laitoksen kanssa on välttämätöntä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että omaisuudenhallintasuunnitelman laadinnassa tulisi huomioida kunnan vesihuoltosuunnitelmassa esitetty ennuste vesihuoltopalveluiden tarpeiden kehittymisestä kunnassa. Tällä tarkoitetaan vesihuoltolaitoksen tietoon saatettuja kunnan suunnitelmia esimerkiksi uusien verkostoalueiden rakentamisesta tai muista vastaavista rakennushankkeista, sekä toisaalta kunnan suunnitelmista supistaa vesihuoltopalveluita. Momentissa viitataan kunnan vesihuoltosuunnitelmaan, sillä sen on tarkoitettu olevan yhteistyökanava kunnan päätöksenteon ja vesihuoltolaitoksen välillä. On lähtökohtaisesti kunnan velvollisuus viestiä vesihuoltolaitokselle suunnitelluista muutoksista kunnan alueella tarjolla oleviin vesihuoltopalveluihin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin suunnitelman yksityiskohtaisuudesta. Koska vesihuoltolaitokset ovat kooltaan ja omaisuudeltaan hyvin eri kokoisia, omaisuudenhallintasuunnitelman laajuudessa tulisi ottaa huomioon laitoksen koko, toiminnan laajuus ja omaisuuden määrä. Mittavamman omaisuuden osalta suunnitelma on huomattavasti laajempi, kuin jos omaisuutta on esimerkiksi vain jakeluverkostossa. Omaisuudenhallintasuunnitelman toteutuksessa voi hyödyntää tarkoitukseen soveltuvia tietojärjestelmiä, laskentataulukkoita tai raportteja, mutta yhteenvetona tulisi tuottaa asiakirja, jonka voi toimittaa tiedoksi kunnalle ja elinvoimakeskukseksi vesihuoltolain 9 a §:n 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin omaisuudenhallintasuunnitelman ajan tasalla pitämisestä, tarkistamisesta ja päivittämisestä. Omaisuudenhallintasuunnitelma tulisi pitää ajan tasalla, ja se tulisi tarkistaa ja tarvittavilta osin päivittää vähintään kolmen vuoden välein.

4 §. *Varautumissuunnitelman sisältö*

Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelman sisällöstä. Koska vesihuoltolaitokset ovat kooltaan ja toiminnoiltaan hyvin erilaisia, pykälän 1 momentin johdantokappaleen mukaan varautumissuunnitelman sisällössä voisi ottaa huomioon vesihuoltolaitoksen koon ja toiminnan, ja suunnitelman voisi laatia näihin nähden tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Varautumissuunnitelman voisi toteuttaa joko kirjoitettuna raporttina tai hyödyntäen tarkoitukseen soveltuvia tietojärjestelmiä. Pykälän 1 momentin johdantokappaleen mukaan varautumissuunnitelman tavoitteena on tukea vesihuoltolaitoksen varautumista. Suunnitelmalla ei siten tavoiteltaisi suunnittelua suunnittelun vuoksi, vaan tukea käytännön varautumistoimintaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin varautumissuunnitelman vähimmäissisällöstä aihetasolla. Momentti sisältäisi 9-kohtaisen luettelon, ja listatut kohdat koskisivat kaikkia vesihuoltolaitoksia laitoksen kokoon ja toimintaan nähden tarkoituksenmukaisessa laajuudessa.

Momentin 1 kohdan mukaan varautumissuunnitelmassa tunnistetaan ja kuvataan ne keskeiset toiminnot, jotka ovat välttämättömiä palvelun tuottamisen kannalta. Kuvaukseen ei tarvitse sisällyttää yksityiskohtaista prosessikuvausta, ellei se ole varautumisen kannalta tarpeellista. Osiossa tunnistetaan myös alihankintana hankittavat toiminnot ja palvelut, kuten kemikaalien hankinta, laboratoriopalvelut, automaatiotoimittajat ja varavedenjakelelun järjestelyt. Alihankinnan osalta kuvataan palveluista laaditut tämän asetuksen 5 § mukaisesti laaditut sopimukset, esimerkiksi sopimuksen laadinta-ajankohta ja viittaus sopimukseen.

Momentin 2 kohdan mukaan varautumissuunnitelma sisältää kuvauksen tunnistetuista vaaroista ja vaaratilanteista, niistä aiheutuvien riskien arvioinnin sekä toimenpiteet riskien hallitsemiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi. Keskeisenä on kuvaus siitä, miten vesihuoltolain edellyttämä riskienhallinta on tehty ja miten varautumissuunnitelma vastaa riskienhallintatoimien jälkeisen jäännösriskin hallintaan. Terveysturvallisuuslain (763/1994) 19 a §:n mukaan talousvettä toimittavan laitoksen on laadittava ja pidettävä ajan tasalla suunnitelma riskienhallintaa varten sellaisten riskien ennalta ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi, joista voi aiheutua terveyshaittaa talousveden välityksellä. Riskienhallintasuunnitelman tulee kattaa koko vedentuotantoketjua koskevat riskit, ja siinä on esitettävä riskienhallinnan kannalta keskeiset tiedot ja tarkoituksenmukaiset menettelytavat riskien poistamiseksi tai vähentämiseksi. Näiltä osin varautumissuunnitelmassa tarvitaan viittaus jo tehtyyn riskienhallintasuunnitelmaan. Vesihuoltolaitoksen toimintaan voi kohdistua myös muita riskejä, joiden riskinarviota ei ole muutoin tehty, esimerkiksi mikäli uhat eivät suoraan kohdistu talousveden terveysvaikutuksiin. Vaarojen tunnistamisessa pitääkin ottaa huomioon kaikki merkitykselliset luonnon ja ihmisen aiheuttamat riskit, jotka voivat johtaa poikkeamaan ja vaarantaa vesihuoltopalvelun saatavuuden. Vaarat voivat olla toimintahäiriöitä, inhimillisiä erehdyksiä, onnettomuuksia, luonnonkatastrofeja, kansanterveydellisiä hätätilanteita, laaja-alaista vaikuttamista tai terrorismia. Tämän pykälän 1 momentin 2 kohdan mukainen arvio tulee tehdä myös jätevesilaitostoinnille. Vaarojen tunnistamisessa tulee olla veden laatuun suoraan vaikuttavien turvallisuuskäsitteiden (safety-näkökulma) lisäksi laitoksen ja toimintojen turvallisuuden kuten esimerkiksi fyysisen turvallisuuden arviointi (security-näkökulma).

Momentin 3 kohdan mukaan varautumissuunnitelman tulee sisältää kuvaus asiakkaista, jotka ovat keskeisiä tai kriittisiä yhteiskunnan toiminnan ja turvallisuuden tai haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien kannalta, sekä sovitusta järjestelyistä näiden asiakkaiden

vesihuoltopalveluissa. Näillä asiakkaila tarkoitettaisiin esimerkiksi sairaaloita ja terveyskeskuksia, palvelutaloja ja vanhainkoteja, suurkeittiöitä ja keskuskeittiöitä, kouluja ja päiväkoteja, elintarvikeyrityksiä, vankiloita, maanpuolustuksen ja valtion turvallisuuden kannalta merkittäviä kohteita, valtion johtamisen sekä turvallisuus- ja pelastusviranomaisen keskeisiä kohteita sekä suuria kotieläintiloja. Suunnitelmasta tulisi käydä ilmi järjestelyt näiden asiakkaiden vesihuoltopalveluissa, eli se, miten toiminnasta häiriötilanteissa on sovittu, etenkin vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisen vastuunjaon näkökulmasta. Niiden asiakkaiden tunnistaminen, jotka ovat keskeisiä tai kriittisiä, on välttämätöntä, koska monet näistä asiakkaista eivät ole vesihuoltolain soveltamisalaan kuuluvia, eli asutuksen vesihuoltoa tai asutukseen vesihuollon kannalta rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vesihuoltoa. Nämä asiakkaat hyödyntävät kuitenkin vesihuoltolaitoksen palveluita ja niiden palveluiden ja varajärjestelyiden toimittamisesta pitää aina erikseen sopia.

Momentin 4 kohdan mukaan varautumissuunnitelmassa kuvataan vesihuoltolaitoksen varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan organisointi mukaan lukien henkilöstön vastuut, resursointi, osaaminen, koulutus ja luotettavuus, sekä kuvaus näiden varmistamisesta. Tämä pitää sisällään eri toimijoiden ja henkilöiden vastuut normaali- ja häiriötilanteissa, häiriötilanteiden resursoinnin ja henkilöstön osaamisen ylläpidon. Osioon olisi sisällytettävä selvitys laitoksella työskentelevien henkilöiden turvallisuusosaamisesta ja sen kehittämisestä sekä laitoksella talousveden terveydellisen laadun turvaamisen kannalta keskeisten toimintojen parissa työskentelevien henkilöiden luotettavuuden varmistamisesta, mikäli se on laitoksen osalta relevanttia. Henkilöturvallisuus selvityksestä säädetään turvallisuus selvityslaisissa (726/2014), eikä tällä asetuksella säädettäisi muista luotettavuuden varmistamisen menettelyistä.

Momentin 5 kohdan mukaan varautumissuunnitelman tulee toimenpiteet poikkeamiin ja niiden aiheuttamiin häiriötilanteisiin vastaamiseksi, torjumiseksi ja lieventämiseksi, kuvaus poikkeamasta palautumiseen, tarvittavat yhteistyötahot poikkeamakohtaisesti sekä kuvaus häiriötilanteen aikaisen palvelun järjestämisestä. Toimintasuunnitelma on tarkoitus laatia helppokäyttöiseen muotoon, jotta käyttö poikkeavassa tilanteessa olisi mahdollisimman sujuvaa. Toimenpidekuvaukset voi laatia esimerkiksi seuraaviin poikkeamiin:

- talousveden mikrobiologinen saastuminen,
- talousveden kemiallinen saastuminen,
- toiminta radioaktiivisen saastumisen aikana,
- toiminta veden laatu häiriön aikana (esimerkiksi pH, rauta ym. vaihtelut),
- talousveden desinfioinnin toteutus kuuden tunnin kuluessa siitä, kun laitos saa omavalvonnan, viranomaisvalvonnan tai muun seikan perusteella tiedoksi epäilyn raakaveden tai toimittamansa talousveden mikrobiologisesta saastumisesta siten kuin on säädetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen hallinnasta (1352/2015),
- putkirikko,
- varavedenjakelu,
- päästö viemäriverkostoon,
- viemäritulva tai ylivuoto,
- toiminnan kannalta kriittisen laitteen rikkoutuminen,
- kemikaalin tai varaosien toimitushäiriö,
- sähkökatko,
- tulipalo,
- tieto- tai automaatiojärjestelmän toimintahäiriö,
- henkilöstön merkittävä vaje,

- merkittävä kuivuus tai sadekausi,
- merkittävä muutos vesihuoltopalveluiden käyttäjien määrässä,
- sabotaasi fyysisessä tai kyberympäristössä sekä
- sotilaallisen voimankäytön tilanne.

Suunnitelmassa tulisi kuvata se, miten palvelua tarjotaan, mikäli normaaliin palvelutasoon ei päästä. Pääsääntöisesti tämä tarkoittaa varavedenjakelelu järjestämisen kuvausta ja mahdollisesti korvaavien käymäläjärjestelyiden toteuttamista. Jokaiselle poikkeamalle tulisi kuvata myös palautuminen normaalitilanteeseen. Suunnitelmaa tulee säilyttää niissä tiloissa, missä niitä oletusarvoisesti käytetään, mutta materiaalin tietoturvalisesta säilytyksestä tulee huolehtia.

Momentin 6 kohdan mukaan varautumissuunnitelman tulee sisältää viestintäsuunnitelma, johon sisältyy kuvaus sisäisestä ja ulkoisesta tiedonkulusta ja tiedottamisesta häiriötilanteissa. Tällä tarkoitetaan vesihuoltolaitoksen sisäistä viestintää sekä viestintää asiakkaiden, viranomaisten ja sidosryhmien suuntaan. Lisäksi viestintäsuunnitelma sisältää kuvauksen julkisesta tiedottamisesta. Tarkoituksena on, että viestintäsuunnitelmassa kuvataan tiedonkulun ja viestinnän järjestelyt ja vastuut, sekä vastuiden määrittäminen ja viestinnän kanavat. Viestintäsuunnitelma tehdään, jotta poikkeama- tai häiriötilanteissa kyetään viestimään nopeasti, riittävästi ja luotettavasti tarkoituksenmukaisella laajuudella ja tavalla. Suunnitelmassa on hyvä käsitellä myös sitä, miten toimitaan laitoksen joutuessa mis- tai disinformaation kohteeksi.

Momentin 7 kohdassa säädettäisiin, että varautumissuunnitelman tulisi sisältää kuvaus vesihuoltolaitoksen häiriötilanteissa ja poikkeamissa toimimisen harjoittelusta. Varautumissuunnitelmassa kuvattaisiin, miten vesihuoltolaitos harjoittelee varautumista häiriötilanteisiin. Kuvauksessa voi olla esimerkiksi edellisen harjoituksen ajankohta ja keskeinen sisältö, sekä osallistujat ja seuraavan harjoituksen suunniteltu ajankohta, tai kuvaus säännöllisistä harjoituksista. Harjoitukset voisivat olla laitoksen omia, tai muiden sidosryhmien toteuttamia. Terveystensuojelulaissa (763/1994) edellytetään kunnan terveystensuojeluviranomaiselta harjoittelua muiden viranomaisten ja laitosten kanssa.

Momentin 8 kohdan mukaan varautumissuunnitelma sisältäisi kuvauksen varautumisen ylläpidosta, seurannasta ja varautumissuunnitelman päivittämisestä. Kuvauksessa kerrottaisiin, miten varautumista kehitetään ja miten sekä kuinka usein varautumissuunnitelma päivitetään. Kuvauksessa hyödynnetään harjoituksissa tai todellisissa tilanteissa opittua ja kuvataan, miten varautumistoimia on näiden perusteella kehitetty. Osion tavoitteena on jatkuvasti parantaa varautumista uhkiin, joiden olemassaoloa ei alun perin oltu tunnistettu.

Kuten vesihuoltolain 15 a §:ssä, myös asetuksen pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että pykälä koskee myös tukkuvesihuoltolaitosta.

5 §. *Vesihuoltolaitoksen toiminta palveluiden turvaamiseksi*

Asetuksen 5 §:ssä säädettäisiin vesihuoltolain 15 a §:n nojalla vesihuoltolaitoksen toiminnasta palveluiden turvaamiseksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että sopimukset palvelujen turvaamiseksi vesihuoltolaitoksen vesihuoltopalvelun kannalta kriittisten materiaalien ja palveluiden hankintakäytännöistä toimittajien ja alihankkijoiden sekä kunnan kanssa on tehtävä kirjallisesti. Näin ollen laitoksen on varmistettava kirjallisesti sopien toimet ja palvelut, joita on ajateltu toteutettavan tai hankittavan poikkeamissa tai häiriötilanteissa. Näitä toimia voivat olla esimerkiksi varavedenjakelelu tai varavoiman tuottaminen, jolloin sopimus tehtäisiin kyseisen palvelun tuottajan kanssa. Kirjallista sopimista edellytetään, jotta palvelun saatavuudesta on

vesihuoltolaitoksella selkeä käsitys, ja jotta palvelun tuottaja voi osaltaan sitoutua mahdollisesti usean vesihuoltolaitoksen palveluiden tuottamiseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että palvelujen turvaamiseksi häiriötilanteissa vesihuoltolaitoksen on huolehdittava tarvittaessa asevelvollisuuslain (1438/2007) 89 §:n mukaisten henkilövarauksien hakemisesta. Momentin säännös koskee laitoksen huolehtimista varauksen tekemisestä, eli on laitoksen vastuulla arvioida, onko näille varauksille tarvetta vai ei. Mikäli henkilövarauksia tarvitaan, niiden hakeminen ja ajan tasalla pitäminen on tärkeää, jotta laitoksella on käytettävissään tarvitsemansa henkilöstö.

Kuten asetuksenantovaltuuden sisältävässä vesihuoltolain 15 a §:ssä, myös 5 §:n 3 momentissa säädettäisiin siitä, että pykälä koskee myös tukkuvesihuoltolaitosta.

6 §. *Vesihuollon poikkeaman aiheuttama merkittävä häiriö*

Asetuksen 6 §:ssä säädettäisiin siitä, mitä tarkoitetaan vesihuollon poikkeaman aiheuttamalla merkittävällä häiriöllä. Poikkeamalla tarkoitettaisiin tapahtumaa tai muutosta esimerkiksi laitoksen toimintaympäristössä tai muissa olosuhteissa, josta aiheutuu tai voi aiheutua häiriötä vesihuoltopalvelun tuottamiselle. Poikkeama on olosuhdemuutos, johon laitoksen tulee reagoida ja hyvän varautumisen ansiosta toivottava lopputulos on, ettei vesihuoltopalveluun aiheudu häiriötä. Poikkeamasta, joka voi merkittävästi häiritä tai joka merkittävästi häiritsee vesihuoltopalvelun tarjoamista, tulee vesihuoltolain 15 b §:n nojalla ilmoittaa viipymättä elinvoimaksekselle. Asetuksen 6 §:n mukaan poikkeaman aiheuttama häiriö on merkittävä silloin, jos se häiritsee tai voi häiritä yli 50 prosenttia vesihuoltolaitoksen asiakkaista tai yli 5 000 ihmisen vesihuoltopalvelua. Suuren kaupungin ollessa kyseessä pelkkä prosentuaalinen raja asettaisi ilmoittamisveloitteen hyvin korkealle, ja tästä syystä myös yli 5 000 ihmisen altistuminen poikkeaman aiheuttamalle häiriölle merkitsisi häiriön merkittävyyttä. Kolmantena kriteerinä merkittävyydelle olisi varautumissuunnitelmassa tunnistetun keskeisen tai kriittisen asiakkaan vesihuoltopalvelun altistuminen poikkeamalle. Tällöin 15 b §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuus voisi syntyä, vaikka poikkeaman aiheuttamalle häiriölle altistuneiden asiakkaiden määrä olisi vain yksi. Lisäksi poikkeama katsottaisiin merkittäväksi myös silloin, jos sen aiheuttama häiriö on muutoin vakava seurauksiltaan. Tällainen muutoin vakava häiriö voisi olla esimerkiksi poikkeuksellisen pitkäkestoinen tai vakavaa terveyshaittaa aiheuttava häiriö, tai tilanne, jonka aiheuttama taloudellinen vaikutus on merkittävä. Asetuksella ei säädettäisi vakavuudesta tarkkarajaisesti ja tyhjentävästi, eikä määrittely ole tyhjentävä, sillä tavoitteena on jättää tältä osin tapauskohtaista harkinnanvaraa.

Vesihuollon poikkeaman aiheuttaman merkittävän häiriön määrittelemisen auttaisi arvioimaan sitä, milloin on kyse poikkeamasta, josta on tarpeen ilmoittaa vesihuoltolain 15 b §:n nojalla elinvoimaksekselle. Myös sellainen poikkeama, joka ei ole tämän määritelmän mukaisesti merkittävä, voi olla subjektiivisesti arvioiden merkityksellinen ja häiritsevä, muttei välttämättä sellainen, jolla on vaikutusta vesihuollon tilannekuvaan alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että pykälä koskee myös tukkuvesihuoltolaitosta.

7 §. *Asiakkaalle toimitettavat tiedot*

Asetuksen 7 § olisi pääosin saman sisältöinen kumottavan asetuksen 6/2023 3 §:n kanssa. Pykälään tehtäisiin kuitenkin muutama tarkentava muutos verrattuna voimassa olevan asetuksen vastaavaan pykälään.

Vastaavasti kuin asetuksen 6/2023 3 §:ssä, asetuksen 7 §:llä tarkennettaisiin vesihuoltolain 16 §:n 3 momentin mukaista talousvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen velvollisuutta lähettää asiakkaalle vähintään kerran vuodessa laskun yhteydessä tai muutoin helposti saatavissa

olevassa muodossa tiedot laitoksen toimittaman talousveden laadusta, hinnasta ja kulutuksesta. Pyytämättä toimitettavien tietojen toimitusvelvollisuudesta säättäminen perustuu juomavesidirektiivin 17 artiklan 2 alakohtaan. Asetuksen 7 §:ssä listattaisiin ne laatu-, hinta- ja kulutustiedot, jotka laitoksen on toimitettava asiakkaalleen ilman erillistä pyyntöä.

Pykälän 1 momentin mukaan talousvettä toimittava vesihuoltolaitos vastaisi siitä, että yhteenveto terveydensuojelulain 17 §:n nojalla säädetyn talousveden laatuvaatimusten ja laatuvaatimusten täyttymisestä edellisen kalenterivuoden aikana on pyytämättä saatavilla tietoverkossa. Yhteenvedon tarkemmista sisältövaatimuksista ei annettaisi asetustasoista sääntelyä, vaan laitos voisi laatia sellaisen yhteenvedon, joka olisi tarkoituksenmukainen ja josta kävisi ilmi keskeiset talousveden laatuvaatimusten ja -tavoitteiden täyttymiseen liittyvät tiedot. Yhteenvedossa kuvataan sitä, ovatko laatuvaatimukset ja -tavoitteet täyttyneet edellisen kalenterivuoden aikana, ja jos eivät, minkä muuttujan tai muuttujien osalta ne eivät ole täyttyneet. Laitos vastaa siitä, että yhteenveto on pyytämättä saatavilla ja pykälän 2 momentissa edellytetään asiakkaalle toimitettavan tieto nettiosoitteesta, missä tieto on saatavilla. Yhteenvedon voi niin halutessaan toimittaa myös laskun yhteydessä tai toimittaa esimerkiksi matkapuhelinsovelluksen tai vastaavan asiakaspalvelujärjestelmän kautta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että talousvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen on toimitettava pyytämättä asiakkaalle laskun mukana tai muulla tavalla vesihuoltolain 16 §:n 3 momentissa tarkoitetut talousveden hintaa ja kulutusta koskevat tiedot.

Momentin 1 kohdan mukaisesti laitoksen tulisi lähettää asiakkaalle tieto asiakkaalle toimitetun talousveden määrästä. Tieto tulisi toimittaa vähintään vuosi- ja laskutuskausikohtaisesti, eli toimitetusta tiedosta tulisi ilmetä vuosittainen asiakkaalle toimitetun talousveden määrä, mutta myös laskutuskausikohtainen määrä jos laskutuskausi on lyhyempi kuin vuoden mittainen.

Momentin 2 kohdan mukaisesti laitoksen tulisi lähettää asiakkaalle tiedot asiakkaan talousveden kulutuksen vuosittaisesta suuntauksesta ja vertailu vastaavien asiakkaiden keskimääräiseen vedenkulutukseen, jos tämä on teknisesti toteutettavissa ja nämä tiedot ovat vesihuoltolaitoksen saatavilla. Talousveden kulutuksen vuosittaisella suuntauksella tarkoitettaisiin tietoa siitä, miten asiakkaan vuosittainen talousveden käyttö on muuttunut vuosien välillä ja onko suunta ollut nouseva vai laskeva. Mikäli vesihuoltolaitoksen asiakas olisi uusi, eikä laitoksella olisi saatavissa tietoja asiakkaan aiempien vuosien talousveden kulutuksesta, laitoksen ei tarvitsisi toimittaa näitä suuntaustietoja asiakkaalleen, eli tietojen toimittamisvelvollisuus koskisi vain niitä tilanteita, joissa nämä tiedot ovat saatavilla. Vertailulla vastaavien asiakkaiden keskimääräiseen vedenkulutukseen tarkoitettaisiin vertailutietoa siitä, miten asiakkaan talousveden käyttö vertautuu verrokkiasiakkaiden vedenkäyttöön. Vertailun voisi toteuttaa esimerkiksi vertaamalla asiakkaan omaa vedenkäyttöä vesihuoltolaitoksen asiakkaina olevien mallikiinteistötyyppien (omakotitalo, rivitalo ja kerrostalo) keskiarvokäyttöön. Mallikiinteistöjen tyypit kuvaillaan vesihuollon tietojärjestelmässä. Mikäli kulutuksen muutoksesta laitoksella ei ole tietoa saatavilla, tätä ei edellytetä toimitettavan.

Muutoksena voimassa olevaan asetukseen 6/2023 verrattuna 2 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että 2 kohdassa tarkoitetut tiedot tulee toimittaa, jos tämä on teknisesti toteutettavissa ja nämä tiedot ovat vesihuoltolaitoksen saatavilla. Juomavesidirektiivi mahdollistaa tämän lievennyksen. Tämä tarkoittaisi sitä, että mikäli vuosittaisen suuntauksen ja vertailun koostaminen ei ole edellä kuvatun mukaisesti mahdollista, sitä ei edellytetä.

Momentin 3 kohdan mukaisesti laitoksen tulisi lähettää asiakkaalle tieto toimitetun talousveden käyttömaksusta litraa ja kuutiometriä kohden.

Momentin 4 kohdan mukaisesti laitoksen tulisi lähettää asiakkaalle asiakkaan perusmaksu toimitetusta talousvedestä vuosi- tai laskutuskausikohtaisesti.

Momentin 5 kohdan mukaisesti laitoksen asiakkaalleen pyytämättä lähettämien tietojen pitäisi myös sisältää linkin verkkosivustolle, jossa tiedotetaan vedenkäyttäjiä. Kyse voisi olla esimerkiksi vesi.fi-verkkosivustosta, jossa julkaistaan juomavesidirektiivin edellyttämiä tietoja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sellaisen vesihuoltolaitoksen asiakkaan, joka ei ole talousveden loppukäyttäjä, velvollisuudesta välittää pykälässä tarkoitetut tiedot talousveden loppukäyttäjälle valitsemallaan tavalla. Velvoite vastaisi voimassa olevan asetuksen 6/2023 4 §:n mukaista velvoitetta.

Veden loppukäyttäjällä tarkoitettaisiin sellaista kotitaloutta, jolla ei välttämättä ole asiakassuhdetta vesihuoltolaitoksen kanssa, mutta joka käyttää laitoksen asiakkaalleen toimittamaa vettä. Veden loppukäyttäjä voi olla esimerkiksi asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) tarkoitettu osakkeenomistaja, joka asuu asunto-osakeyhtiön osakehuoneistossa, asuinhuoneiston vuokrauksesta annetussa laissa (481/1995) tarkoitettu vuokralainen, joka asuu vuokratessa huoneistossa, tai asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (393/2021) tarkoitettu asumisoikeuden haltija tai muu moniasuntoisessa tai moneen eri käyttötarkoitukseen käytettävässä rakennuksessa oleva veden loppukäyttäjä, joka ei ole vesihuoltolain tarkoittama vesihuoltolaitoksen asiakas. Vesihuoltolaitoksen asiakas voisi välittää tiedot veden loppukäyttäjälle valitsemallaan tavalla. Asiakkaan kannalta yksinkertaisia tapoja välittää vesihuoltolaitoksen asiakkaalleen toimittamat tiedot eteenpäin olisivat esimerkiksi vesihuoltolaitoksen toimittamien tietojen liittäminen yhtiövästikkeen perimisen yhteydessä toimitettavaan laskuun, tietojen välittäminen loppukäyttäjälle digitaalisella älysovelluksella taikka vesihuoltolaitoksen toimittamien tietojen liittäminen yhtiökokousasiakirjojen yhteyteen. Asiakas voisi myös kiinnittää vesihuoltolaitoksen toimittamat tiedot taloyhtiön ilmoitustaululle, josta talousveden loppukäyttäjät näkisivät tiedot.

8 §. *Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa kuvattavat tunnusluvut*

Asetuksen 9 §:ssä annettaisiin tarkentavaa sääntelyä vesihuoltolain 20 a §:n mukaisessa toimintakertomuksessa kuvattavista vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavista tunnusluvuista.

Momentin 1 kohdan mukaan tunnuslukujen tulisi sisältää tieto vesihuollon perus-, käyttö- ja liittämismaksuista kunnan alueella sekä maksujen muutoksista. Tällä tarkoitetaan tietoja laitoksen taksarakenteesta, ja tiedoissa tulisi näkyä esimerkiksi, jos vesihuoltolaitoksen maksut vaihtelevat eri alueilla kunnan sisällä. Myös maksujen muutokset verrattuna edellisen vuoden toimintakertomukseen tulisi kuvata.

Momentin 2 kohdan mukaan tunnuslukujen tulisi sisältää tieto myydyn talousveden ja vastaanotetun jäteveden määristä, sillä nämä ovat keskeisiä laitoksen toiminnan laajuutta kuvaavia tunnuslukuja. Määriin sisältyy sekä asiakkaille myyty talousvesi ja asiakkailta vastaanotettu jätevesi, että myös muille vesihuoltolaitoksille myyty talousvesi ja vastaanotettu jätevesi. Myydyn talousveden määrää ei yksilöidä vedenottamokohtaisesti.

Momentin 3 kohdan mukaan tunnusluvuissa tulisi olla myös tietoa vesihuoltolaitoksen asiakkaiden määrästä. Asiakkaiden määrällä tarkoitetaan talousvesi- ja jätevesipalvelun asiakkaiden kokonaismääriä. Toimintakertomuksessa ei kuitenkaan tulisi esittää asiakkaista tietoa yksityiskohtaisella tasolla, eikä esimerkiksi kriittisiä asiakkaita tulisi kuvata toimintakertomuksessa.

Momentin 4 kohdan mukaan tunnusluvuissa tulisi esittää tieto verkostojen laskuttamattoman veden osuuksista. Tällä tarkoitetaan eriteltyä sekä talousvesiverkoston ulos vuotavan

talousveden määrää sekä jätevesiviemäriverkostoon sisään vuotavaa tai johtuvaa huleveden prosentuaalista osuutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, että vastaavasti kuin vesihuoltolain 20 a §:ää, myös asetustason tarkentavaa sääntelyä sovellettaisiin vesihuoltolaitosten lisäksi tukkuvesihuoltolaitoksiin.

9 §. *Vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavat tiedot*

Asetuksen 9 § olisi osin saman sisältöinen kuin asetuksen 6/2023 2 §. Pykälässä säädettäisiin vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettuun vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista. Toisin kuin asetuksessa 6/2023, tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista ei annettaisi asetuksen liitteenä luetteloita.

Vastaavasti kuin asetuksessa 6/2023 pykälän 1 momentissa säädettäisiin vesihuoltolaitoksen vastuusta pitää vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettussa tietojärjestelmässä perustiedot ajan tasalla. Vesihuoltolaitoksen yksilöivät perustiedot kuten laitoksen y-tunnus, nimi, kotikunta ja yhteyshenkilöiden yhteystiedot, eivät tyypillisesti muutu säännöllisesti, joten näiden tietojen kohdalla päivitystarvetta tulee lähinnä esimerkiksi yhteystietojen muuttuessa.

Vastaavasti kuin voimassa olevassa asetuksessa, pykälän 2 momentissa säädettäisiin vesihuoltolaitoksen velvoitteesta toimittaa vesihuollon tietojärjestelmään tiettyjä tietoja vuosittain. Toisin kuin voimassa olevassa asetuksessa, tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista ei olisi liitteissä luetteloita, vaan tietojärjestelmään tulisi toimittaa järjestelmässä vaaditut vesihuoltolaitoksen maksuihin, talouteen ja muuhun operatiiviseen toimintaan liittyvät tiedot. Maksuja koskevat tiedot toimitettaisiin raportointivuoden 1 päivän helmikuuta tilanteen mukaisina, ja muut vaaditut tiedot raportointivuotta edeltävältä vuodelta.

Muutoksena voimassa olevan asetukseen 2 §:ään pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietojen toimittamisen määräajasta. Tiedot tulisi toimittaa huhtikuun loppuun mennessä. Määräaika tilinpäätöksen vahvistamisesta riippuville tiedoille olisi kuitenkin sidottu tilinpäätöksen vahvistamiseen. Tilinpäätöksen vahvistaminen etenkin vesihuolto-osuuskunnilla voi olla vasta syyskuussa, jolloin tietoja ei voida toimittaa huhtikuun loppuun mennessä. Tilinpäätöksen vahvistamisesta riippuvia tietoja ovat eräät tietojärjestelmään toimitettavat taloustiedot kuten liikevaihto, tilikauden tulos ja omistajatulot.

Vastaavasti kuin voimassa olevassa asetuksessa pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että niiden vesihuoltolaitosten, jotka toimittavat talousvettä tai vastaanottavat jätevettä yli 10 000 kuutiometriä vuorokaudessa tai joiden toimitukset kattavat vähintään 50 000 ihmistä tulisi toimittaa vesihuollon tietojärjestelmään tiedot vesihuoltolaitoksen saamista kuluttajien valituksista. Kyseinen velvoite perustuu juomavesidirektiivin liite IV:n 7 kohdan d alakohtaan. Kuluttajien valituksilla tarkoitettaisiin sellaisia kuluttajien valituksia, joissa vaaditaan toimenpiteitä tai korvauksia, ja joihin laaditaan kirjallinen vastine. Näin ollen esimerkiksi sellaista palautetta, jossa ilmoitetaan havaintoja, mutta joissa ei varsinaisesti vaadita laitokselta toimenpiteitä tai korvauksia, ei olisi tarpeen tilastoida valituksiksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että asetuksen 9 § koskisi kokonaisuudessaan myös tukkuvesihuoltolaitoksia.

Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026 samanaikaisesti kuin vesihuoltolain muutoslaki (laki 1087/2025, HE 40/2025 vp), joka sisältää asetuksenantoon tarvittavat asetuksenantovaltuudet.

Asetuksella kumottaisiin valtioneuvoston asetus vesihuollon tietojärjestelmästä ja tiedottamisesta (6/2023). Kumottavan asetuksen sisältävät säännökset siirrettäisiin päivitettyinä annettavan asetuksen 7 ja 9 §:ään.

Annettavan asetuksen 7 § sisältää juomavesidirektiivin täytäntöönpanosäätelyä, jonka vuoksi asetus sisältäisi seuraavan viittauksen: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/2184 (32020L2184), EUVL N:o L 435, 23.12.2020, s. 1.